MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogik, metadologik, innovatsion fan va ta'limga oid ilmiy jurnal

№1/2023

Litsenziya raqami: №095310

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI

2023-yil, oktyabr, №1-son

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI

Elektron nashr. 218 sahifa, 30-oktyabr, 2023-yil.

TAHRIR HAY’ATI:

Qirg‘izboyev Abdug‘affor Karimjonovich	tarix fanlari doktori, professor	Bosh muharrir
Ibragimova Gulsanam Ne’matovna	pedagogika fanlari doktori(DSc), professor	Bosh muharrir o‘rinbosari
Hamdamova Maxzuna Tursunovna	pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent	Bosh muharrir o‘rinbosari
Jamoldinova Odinaxon Rasulovna	pedagogika fanlari doktori, professor	A’zo
Djamilova Nargiza Nuriddinovna	pedagogika fanlari doktori (DSc), professor	A’zo
Babayeva Dono Razzakovna	pedagogika fanlari nomzodi, professor	A’zo
Sadikova Shoista Akbarovna	pedagogika fanlari nomzodi, professor	A’zo
Jumanova Fotima Uralovna	pedagogika fanlari nomzodi, dotsent	A’zo
Shirbacheyeva Gulchexra Shakirovna	pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent	A’zo
Mirzayeva Farog‘at Odiljonovna	pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent	A’zo
Bafayev Muxiddin Muxammatovich	psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent	A’zo
Ne’matov Shuhrat yergashovich	pedagogika fanlari nomzodi	A’zo
Ochilov Sevin Rajaboyevich	Qashqadaryo viloyat Maktabgacha va maktab ta’limi boshqarmasi Pedagoglarning bilimi hamda ko‘nikmalarini baholash sho‘basi metodisti	A’zo
Yuldasheva Dilnoza Bekmuradovna	Filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent	A’zo
Nurkeldiyeva Dilbar Axmedovna	pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)	A’zo
Radjapova Zuxra Tirkashevna	pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent	A’zo
Gaynazarova Gulbahor Abdullayevna	pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent	A’zo

Muassis: **“Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ**

Hamkorlarimiz: **Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti,**
Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti

MUNDARIJA

"Ta'lim sifatini oshirish – Yangi O'zbekiston taraqqiyotining yakka-yu yagona to'g'ri yo'lidir" 6
Qirg'zboyev Abdug'affor Karimjonovich
Ta'lim muassasalarida ma'naviy-ma'rifiy ishlarni takomillashtirish mexanizmlari 8
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna
Влияние игровой деятельности в процесс изучения английского языка в ДОО 11
Хамдамова Махзуна Турсуновна
Methodological advancements in the English instruction of preschoolers.. 15
Asiljonova Shohsanam Doniyorovna
Yangi O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar 18
Babayeva D. R.
Maktabgacha yoshdagi bolalarni iqtisodiy tarbiyalashda pedagoglar va ota-onalarning o'zaro ta'siri 21
Bozorbayeva Gulruh Alisher qizi
Zamonaviy sharoitlarda maktabgacha ta'lim tizimida metodik ishlarni tashkil etish.. 25
Fayziyeva Mabudaxon Muxammadjonovna
Неполные предложения как объект исследования 28
Ибатова Амира Шавкатовна, Юлдашева Дилноза Бекмуродовна
Lider va uning fazilatlari xorijlik olimlar va tadqiqotchilar nigohida 32
Irgasheva Madinabonu Baxromjon qizi
Ijtimoiy tarbiyada mahallaning o'rni 36
Raximberganova Munojat Muzaffar qizi, Iskandarov Nodirbek Ravshanbekovich
Maktabgacha yoshdagi bolalarni ijodiy faoliyatga o'rgatishda STEAM ta'lim texnologiyasining ahamiyati 38
Kojageldiyeva Aziza Muxsum qizi
Kredit-modul tizimida mustaqil ta'limni tashkil etishning sharoit va imkoniyatlari.. 41
Mirzayeva Faroxat Odiljonovna,Odiljonova Shoxsanam
Tolerantlikning tarixiy-falsafiy va psixologik ildizlari.. 46
Bafayev Muxiddin Muxammadovich
Особенности занятий спортом в подростковом возрасте и
их влияние на школьную успеваемость учеников.. 50
Ризаев Азизжон Рахимджанович
Maktabgacha ta'limda zamonaviy axborot texnologiyalari 54
Marasulova Dono Nigmatullayevna
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarini ma'naviy fazilatlarini shakllantirish texnologiyalari........ 59
Matchanov B. O.
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda hayot xavfsizligi ko'nikmalarini
shakllantirishning psixologik xususiyatlari.. 63
Muratova Munavvar O'rol qizi
Развитие речи дошкольников как социально-коммуникативный процесс.. 67
Нажмиддинова Гулноза Одиловна
Bo'lajak tarbiyachilarning mediakompetentligini oshirish mexanizmlari.. 70
Nazarmatova Dilshoda Umarali qizi
Методика развития речи дошкольников 74
Очилова Хилола Шералиевна
Okul öncesi dönemde bulunan çocuklar için anne-babalarin
çocuk kitaplari seçim kriterlerinin incelenmesi.. 78
Elem Göktaş
Дидактическая игра как средство экологического образования детей дошкольника 87
Равшанова Наргиза Норбоевна
Отешова Гульнур Кабуловна

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Оценка эффективности цифровых технологий по сравнению с традиционными методами управления качеством образования в дошкольных учреждениях ... 91
Хайдаров Р.
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda dizaynerlik qobiliyatini rivojlantirish metodikasi ... 95
Radjapova Zuxra Tirkashevna
Развитие коммуникативной компетентности среди будущих дошкольных учителей ... 100
Садикова Шоиста, Тохирова Шохсанам
Maktabgacha ta'limda yuksalish ... 104
Shirbacheyeva Gulchehra Shakirovna, Nuraliyeva Rahbaroy Ravshanbek qizi
Maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyachilarini kasbga yo'naltirib o'qitishda metodik tayyorgarligini takomillashtirish yuzasidan xalqaro tajribalar ... 106
Sultansaidova Mushtariy Abzalxanovna
Model of Professional Competencies Preschool Education Teacher ... 109
Tokhirova Shokhsanam
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda ijtimoiy ongni shakllantirishning metodik shart-sharoitlari ... 114
Xo'jamatova X. M.
Zamonaviy o'zbek oilalarda bolalarni milliy ruhda tarbiyalashda qadriyatlarning o'rni ... 119
Yakubova Zilola Zikirovna
Maktabgacha yoshdagi bolalarga til o'rgatishda o'yinlardan foydalanish ... 122
Mirkasimova Zilola Alisherovna
Maktabgacha yoshdagi bolalarni kitob o'qishga qiziqtirishda psixologik qo'llab-quvvatlash ... 124
Musratova Zilola Ulugbekovna
Maktabgacha yoshdagi bolalarning shaxslararo munosabati ... 128
Alimova Gulchehra Qobilovna, Sadikova Durdona Shohasan qizi
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida sahnalashtirish faoliyatini tashkil etish shakllari ... 132
Teshabayeva Zamira Sobirovna
Maktabgacha yoshdagi bolalarda qadriyatlar shakllanishida xavotirli holatning ahamiyati ... 135
Maxmudova Dilorom Axmadovna
MTT direktorlarini menejerlik faoliyatiga tayyorlash yo'nalishlari ... 137
Nabiyev Erkin Esanovich, Xushiyeva Gavxar Mamatkarimovna
Xorijiy tillarning psixologik xususiyatlari ... 140
Atayev Shukur-Ali Ayub-Aliyevich
Possibilities of Developing Social Competence in Future Educators ... 143
Khalilova Dilnoza Furkatovna
Bo'lajak o'qituvchilarning innovatsion kompetensiyasini rivojlantirish tamoyillari ... 146
Jumanova Fatima Uralovna
Talabalarning kasbiy kompetentliligini integrativ yondashuv asosida rivojlantirish texnologiyasi ... 149
Kamalova Gavhar Akbarovna
Til leksik sistemasining kognitiv aspekti nazariyasi ... 152
Muzaffarova Nodira Mardonovna, Umarova Obida Avazxonovna
Madaniyatlararo muloqot asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning samaradorligi ... 156
Ne'matova G. A.
Soha mutaxassislarining ijtimoiy psixologik bilimdonligini oshirish muammolari ... 160
Norboyeva Dilafruz Jumakulovna
Abdulla Oripov she'riyatida qush nomlari uslubiy vosita sifatida ... 163
Yuldasheva Dilnoza
Talabaning tadqiqotchilik qobiliyatini rivojlantirishda ilmiy uslubning ahamiyati ... 166
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna
Raxmatova Saodat Amrakulovna
Ona bilan munosabatning o'smir tomonidan guruhni idrok etilishiga ta'sir xususiyatlari ... 172
Abdullayeva Dilbar Ubaydullayevna

Основные аспекты передачи способностей и генетических характеристик от родителей............................ 176
Тургунов Абдурашид Абдуманнобович
Onalik munosabati autizm sindromli bolalarni ruhiy rivojlanishining omili sifatida.. 182
Asrarxanova E'tibor Abduvaxob qizi, Lutfullayeva Iroda Abduvaxob qizi
Psixik yetuklik bolaning maktab ta'limiga psixologik tayyorligi ko'rsatkichi sifatida 186
Jalilova Saboxat Xalilovna
O'smirlar tasavvurida stressogen ta'sirlarning psixologik tahlili 191
Ismoilova Nurjaxon Zuxuriddinovna
Seminar mashg'ulotlarini samarali tashkil etishning "kouching" shakli 196
Mamatkulova Kimyoxon Abdujalilovna
Shaxs o'zini o'zi faollashtirishi tushunchasining ilmiy mohiyati.. 199
Qurbonboyev Azimbek Nazirboy o'g'li
Ma'naviy taraqqiyotni ta'minlashda tarbiya texnologiyalaridan foydalanish samaradorligi... 202
Muxsiyeva Aziza Shamsitdinovna
Pedagoglarda frustratsion tolerantlik namoyon bo'lishining psixologik xususiyatlari 205
Nurmatov Nurhayot Nurziytot o'g'li
Kreativ yondashuv asosida talabalarni tarbiyaviy faoliyatga tayyorlashning pedagogik-psixologik xususiyatlari.. 209
Farxodov Fozil Baxrom o'g'li, Adizova Gulzoda Mehridinovna
Социально-педагогическая компетентность воспитателя ДОО 212
Ширбачеева Г. Ш., Тиллябаева М. Х.
Inklyuziv ta'lim jarayonida o'quvchilarni kasbga yo'naltirishning o'ziga xos qirralari... 215
Xusanov Samariddin Maxmadaminovich

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA QADRIYATLAR SHAKLLANISHIDA XAVOTIRLI HOLATNING AHAMIYATI

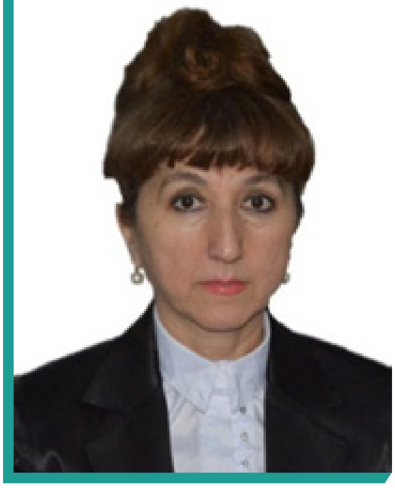

Maxmudova Dilorom Axmadovna

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti Psixologiya kafedrasi dotsenti, psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya: Ma'lumki, har qaysi davlat, har qaysi millat, avvalo, o'z farzandlari qiyofasida, unib-o'sib kelayotgan yosh avlod timsolida shu xalqqa xos xususiyat va fazilatlarni namoyon etadigan, uning azaliy orzu-intilishlarini ro'yobga chiqaradigan buyuk kuchni ko'radi. Ma'naviy va jismoniy barkamol avlodni voyaga yetkazish masalasi biz uchun umummilliy, umumdavlat miqiyosidagi vazifa bo'lib, bu ezgu maqsad yo'lida amalga oshirilayotgan ishlarimizni izchil va qat'iyatlik bilan davom ettirish bugungi siyosatimizning diqqat markazida turibd. Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarni rivojlanishida qadriyatlarni shakllanishining o'ziga xos xususiyatlarini o'rganish masalalariga e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: emotsionallik, axloqiy, estetik, qiziqish, xavotirlanish, qadriyat.

Abstract: It is known that every country, every nation, first of all, in the image of its children, in the image of the growing young generation, shows the characteristics and qualities characteristic of this nation, and realizes its long-standing dreams and aspirations. said. The issue of bringing up a mentally and physically mature generation is a national, state-wide task for us, and the consistent and persistent continuation of our work towards this noble goal is the focus of today's policy. this article focuses on the issues of studying the specific features of the formation of values in the development of preschool children.

Key words: emotionality, morality, aesthetics, interest, anxiety, value.

Аннотация: Известно, что каждая страна, каждый народ, прежде всего, в образе своих детей, в образе подрастающего молодого поколения, проявляет черты и качества, свойственные этой нации, реализует свои давние мечты и стремления. сказал. Вопрос воспитания психически и физически зрелого поколения является для нас национальной, общегосударственной задачей, и последовательное и настойчивое продолжение нашей работы на пути к этой благородной цели – в центре внимания сегодняшней политики. Данная статья посвящена вопросам изучения особенностей формирования ценностей в развитии детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: эмоциональность, нравственность, эстетика, интерес, беспокойство, ценность.

Mamlakatimizda ilg'or xorijiy tajribalarni hisobga olgan holda, maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish, samarali ta'lim va tarbiya shakllari hamda usullarini joriy etishga qaratilgan "Maktabgacha ta'limning innovatsion tizimi"ni tashkil etish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida "maktabgacha yoshdagi bolalarni har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy jihatdan rivojlanishi uchun shart-sharoitlar yaratish, maktabgacha ta'lim tizimiga innovatsiyalarni, ilg'or pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish" kabi ustuvor vazifalar belgilagan. Mazkur vazifalarni amalga oshirish maktabgacha yoshdagi bolalarni davlat talablariga muvofiq iqtidorini rivojlantirish, shaxslararo munosabatlarni shakllantirish bo'yicha ta'lim berish dasturlarini ishlab chiqish hamda bolalarni mustaqil fikrlashga o'rgatish texnologiyalari kompetensiyaviy yondashuv asosida rivojlantirish dolzarbligini ko'rsatmoqda.

Odatda maktabga tayyorlov guruhidagi bolalar atrof-muhitni ijobiy qabul qilishi ularda hayotiy qadriyatlarni shakllanishi bialn bog'liq bo'ladi. Bolalar aynan shu yoshda nima yaxshi va nima yomon degan tushunchalarni mazmunini nafaqat tushinib, balki ularni anglay boshlaydilar.

Ma'lumki, shaxs kamolga yetib borar ekan, unga atrofdagi tashqi muhit, shaxslararo munosabatlar, ta'lim olayotgan muassasasi hamda oilaviy muhit tizimli ravishda ta'sir ko'rsatadi. Shu bois shaxs hayotida ijobiy tomonlar bilan bir qatorda salbiy jihatlar ham farqlanadi. Bu esa o'z o'zidan shaxsda emotsional holatlarda zo'riqish, xavotirlanishni yuzaga kelishiga olib keladi va shaxsning kamolga yetishiga to'sqinlik qiladi. Xavotirlanish – bu odamning doimo o'zini tashvishli his etishi, turli vaziyatlarni xatarli holat sifatida idrok etishga moyil-

ligidir. Xavotirlanishning boshdan kechirilishi ham individual xususiyat bo'lib, bunday his noaniq biror xavf oldidan paydo bo'ladi. Xavotirlanish ro'y berishi mumkin bo'lgan yoki ehtimol tutilgan noxushliklar, odat va vaziyatdagi o'zgarishlarni keltirib chiqaradi. U tashvishli harakatlarda, holatning keskinligida va hokazolarda namoyon bo'ladi. Xavotirlanishning yuqori darajada bo'lishi, odatda, faoliyatning samaradorligini pasaytiradi, shaxsning har xil ziddiyatli xulq-atvori bilan birga kechadi. Odatda xavotirlanishning shaxs xususiyati sifatidagi va vaziyat bilan bog'liq ikki turi farqlanadi. Shaxs xususiyati sifatidagi xavotirlanish asab tizimining xususiyatlari va uzoq davom etadigan noxush muloqot bilan belgilanadi. Vaziyat bilan bog'liq xavotirlanish yoki reaktiv xavotirlanishlar aniq vaziyat bilan bog'liq bo'lgan va undan tashqarida namoyon bo'lmaydigan tashvishli holatdir. Bolalarda bu yosh davrida ularning dunyoni idrok etishiga qadriyatlarni singdirish orqali ta'sir etish ularni kelajakda sotsial ijobiy jarayonlarni yetuk namoyon eta olishlariga zamin bo'la oladi. Buning uchun ularning qiziqishlarini yo'naltirish o'ta muhimdir. Mazkur muammo xorij psixologlari Ch.D.Spilberger, Merlin, Filippss, Mayrs, Kettell, Sheyer, Z. Freyd, Y. L. Xanin, I. P. Volkov, V. V. Davidov, I. S. Kon, V. A. Chikker, K. D. Shefronskaya, N. V. Imedadze, N. D. Levitov, L. A. Kopitova, K. M. Gurevich o'zbek psixologlaridan M. G. Davletshin, G'. B. Shoumarov, R. I. Sunnatova, N. G'. Kamilova, E. G'oziyev, B. R. Qodirov, G. To'laganova, E. Z. Usmonovalar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda xavotirlanish muammosining yoshga bog'liq rivojlanish masalalari tadqiq qilingan.

Emotsional zaiflashgan odam, odatda, qo'zg'aluvchan impulsiv, serjahl, muvozanatsiz, deb tavsiflanadi. Emotsional sohasi tez qo'zg'aluvchan odam impulsiv xatti-harakatlar qilishga o'ylab ko'rilmagan qarorlar qabul qilishga va yetarlicha asoslangan mushohada qilishga moyil bo'ladilar. Yuqori darajadagi emotsional o'zini o'zi nazorat qilish M.Yu.Struchevaning tadqiqotida ko'rsatilganidek, neyrotizm xavotirlanish past ko'rsatkichli kuchli nerv sistemaga ega introvert tiplarda ko'rsatiladi. O'zini tuta bilish xarakterning muhim chizgisi hisoblanadi, u odamga o'zini o'zi o'z xulq-atvorini boshqarishga eng qiyin sharoitlarda faoliyatni bajarish qobiliyatini saqlab qolishga yordam beradi. O'zini tuta bilish rivojlangan odam har qanday hattoki favqulotda holatlarda o'z emotsiyalarini aqliga bo'ysundira olishni biladi, ularga o'zining psixik hayotining buzilishlariga yo'l qo'ymaydi. Ushbu xususiyatning asosiy tarkibini ikkita psixologik mexanizmlari tashkil etadi; o'zini o'zi nazorat qilish yordamida subyekt o'zining emotsional holatini kuzatadi, bunda uning kechishi xususiyatidagi mumkin bo'lgan orqada qolishlarni aniqlaydi. Shu maqsadda u o'ziga nazorat savollarini beradi: hozir men hayajonlangan bo'lib ko'rinmayapmanmi; haddan ziyod ko'p imo-ishora qilmayapmanmi; haddan ortiq past yoki aksincha baland ovozda, juda tez adashib gapirmayapman va hokazo. Agar o'zini o'zi nazorat qilish nomuvofiqlik faktini qayd etsa, bunda ushbu natija emotsional "portlashni" bosishga, tutib qolishga, emotsional qaytarishni normal yo'liga qaytarishga qaratilgan korreksiya mexanizmlarini ishga tushuruvchi turtki bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda, shaxsiy emotsiyalarga ta'sir ko'rsatish, emotsional muvozanatning buzilganligining yaqqol belgilari paydo bo'lguncha oldini olish xususiyatiga ega va hokazo, biroq shunday voqeani real imkoniyatini oldindan ko'rib, (xatarli vaziyat, yuqori javobgarlik va hokazo) odam o'z-o'ziga ta'sir etishning maxsus usullari (o'zini o'zi ishontirish, o'ziga o'zi buyruq berish va hokazo) yordamida uni kelishini oldini olishga harakat qiladi. F. Polon odamlarning alohida toifasini ajratadi, ular ehtiyotkorlik, mulohazalik, ishonmaslikni namoyon etadilar, chunki ular o'zlarini doimo nazorat qilishlari kerak. Shaxs harakatga tushmasdan oldin har qanday intilish tutib qolinadi, nazorat qilinadi. Unga yordam berish yoki xalaqit berish mumkin bo'lganligi uchun boshqa barcha intilishlar alohida ro'rib chiqiladi.

Demak, maktabgacha ta'lim tashkilotlari psixologlari, tarbiyachilari hamda pedagoglari bolalar bilan ishlashda, ularda qadriyatlarni shakllanishiga alohida ahamiyat berishlari shartdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Гриценко З. А. Пришли мне чтения доброго – М.: Просвещение, 2001.
2. Гурович Л. М. Ребенок и книга. – СПб.: Детство-Пресс, 2003.
3. Обухова Л. Ф. Возрастная психология. – М.: Россия, 2011. – 414 с.
4. Обухова Л. Ф. Детская возрастная психология: Учебное пособие для вузов. – М.: Педагогическое общество России, 2000. – 443 с.
5. Практикум по возрастной психологии. – СПб.: Речь, 2011. – 682 с.

Muharrir: **Qurbonov Sherzod Ismatillayevich**

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov
Musahhih: Xondamir Ismoilov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 1

© Materiallar ko‘chirib bosilganda “Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali
26.06.2023-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669245 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga ilmiy maqola, reklama materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Тел.: 93 718 40 07

Manzilimiz: Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod tumani 15-mavze 19-uy